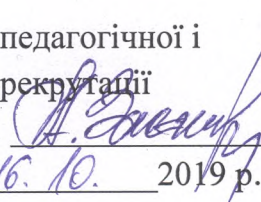
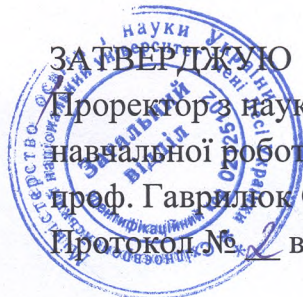

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра філософії та релігієзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.
Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ
ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН

Підготовки магістра

галузі знань 03 Гуманітарні науки

спеціальності 032 Історія та археологія

освітньо-професійної програми Історія, суспільствознавство

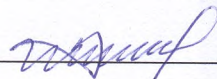
Програма навчальної дисципліни «Методика викладання історії та суспільствознавчих дисциплін» підготовки магістра спеціальності 032 «Історія та археологія», освітньо-професійної програми «Історія, суспільствознавство».

Розробник: Гудзенко О.Г., доцент кафедри філософії та релігієзнавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, к.філос.н., доцент.

Рецензент: Возняк С.С., професор кафедри культурології та хореографічного мистецтва Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, к.філос.н., доцент.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства

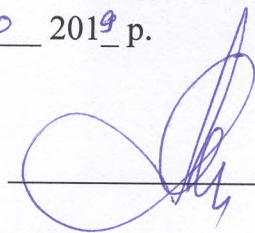
протокол № 2 від 05.09 2019р.

Завідувач кафедри: Ю.Г.Борейко

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 1 від 09.10 2019р.

Голова науково-методичної комісії факультету

А.Г.Шваб

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Протокол № 2 від 16.10.2019р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузі знань 03 Гуманітарні науки	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5	спеціальності 032 Історія та археологія	Рік навчання 6
		Семестр 11-ий
ІНДЗ: є	освітньо-професійної програми Історія, суспільствознавство	Лекції 28 год.
		Практичні (семінарські) 26 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Вивчення курсу передбачає формування уявлення у студентів про закономірності і специфіку навчання суспільствознавчих дисциплін, про історію розвитку, значення і місце суспільствознавства в системі загальної і професійної освіти, а також розвинути педагогічні компетенції майбутніх учителів у галузі викладання суспільствознавчих курсів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях: сучасні підходи до цілей, структури та змісту шкільних суспільствознавчих дисциплін; нормативні джерела змісту суспільствознавчих дисциплін – програми і навчально-методичного комплексу з курсу; специфіка організації навчального процесу із вивчення суспільствознавчих дисциплін; основні методичні засади створення і викладання курсу; методика формування системи понять, категорій, закономірностей.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Семін.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Суспільствознавчі дисципліни у навчальних закладах різного рівня та особливості їх вивчення					
Тема 1. Методика навчання суспільствознавства як педагогічна наука.	20	4	4	10	2
Тема 2. Зміст суспільствознавчої освіти.	16	2	2	10	2

Тема 3. Формування світогляду на уроках суспільствознавства.	14	2	2	10	
Тема 4. Організація вивчення філософського блоку суспільствознавчих дисциплін.	18	4	4	10	
Тема 5. Формування економічних компетентностей та соціалізація особистості при вивченні суспільствознавчих дисциплін.	8	2	2	4	
Разом за модулем 1	76	14	14	44	4
Змістовий модуль 2. Організація навчально-виховного процесу із суспільствознавчих дисциплін у навчальних закладах різного рівня					
Тема 6. Методи вивчення суспільствознавчих дисциплін.	18	4	2	10	2
Тема 7. Типи і структура уроків з суспільствознавчих дисциплін.	20	4	4	10	2
Тема 8. Форми навчальних занять з суспільствознавчих дисциплін.	14	2	2	10	
Тема 9. Підготовка майбутнього учителя історії до викладання суспільствознавчих дисциплін.	14	2	2	10	
Тема 10. Діагностування та оцінювання знань при вивченні суспільствознавчих дисциплін	8	2	2	4	
Разом за модулем 2	74	14	12	44	4
Всього годин:	150	28	26	88	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

МОДУЛЬ 1. Суспільствознавчі дисципліни у навчальних закладах різного рівня та особливості їх вивчення

1. Назвіть предмет, завдання, зміст курсів суспільствознавчого циклу.
2. Дайте характеристику програм, підручників та посібників із суспільствознавчих дисциплін.
3. Визначте навчальний, розвивальний та виховний потенціал шкільних суспільствознавчих курсів.
4. Що складає обов'язковий мінімум змісту суспільствознавчої освіти?
5. Порівняйте програми з обов'язковим мінімумом та базовим компонентом. Які положення містяться в Держстандарті, а в програмі – відсутні?
6. Які вимоги висуваються до рівня підготовки учнів з суспільствознавчих дисциплін?
7. Основні компоненти змісту суспільствознавчих дисциплін. Визначте блоки знань, їх функції.
8. Класифікація понять, логічні шляхи їх формування.
9. Етапи та методичні умови формування понять.
10. Роль міжпредметних зв'язків в формуванні теоретичних знань.
11. Методичні прийоми викладання, засоби формування понять, ідей, теорій.
12. Планування роботи вчителя по формуванню системи знань.
13. Формування світогляду як методична проблема.
14. Головні компоненти методики вивчення принципів соціального пізнання.
15. Методи, прийоми та етапи формування понятійних систем, категорій і закономірностей

16. Дидактичні вимоги до логіко-наочного прийому.
17. Завдання філософської освіти – формування філософської свідомості. Філософська пропедевтика.
18. Специфіка формування філософських знань.
19. Етапи роботи по формуванню філософських понять.
20. Логічні завдання, їх види.
21. Філософські вміння та навички. Робота з першоджерелами.
22. Творчі завдання: написання філософських творів-роздумів.
23. Значення соціології в курсі суспільствознавчих дисциплін.
24. Використання соціологічних методів дослідження –тестування, інтерв'ю, анкетування, контент – аналіз.
25. Завдання на реконструкцію соціальних типів.
26. Алгоритми дослідження соціальної проблеми.
27. Учнівські проекти як метод самонавчання учнів. Історія методу. Мета.
28. Характеристика проектної діяльності як особливого виду інтелектуальної діяльності.
29. Діяльність вчителя і учнів у системі проектного навчання.
30. Групова творча справа як різновид проектного навчання. Сформулюйте завдання економічної освіти учнів.
31. У чому полягає сутність економічної культури?
32. Назвіть економічні компетентності учнів. Розкрийте їх зміст.
33. Поясніть сутність методу засвоєння основних економічних ролей.
34. Наведіть приклади проведення економічних ігор
35. З якими методами соціальних досліджень знайомляться учні в процесі вивчення суспільствознавчих курсів?

МОДУЛЬ 2. Організація навчально-виховного процесу вивчення суспільствознавчих дисциплін

1. Підготовка вчителя до уроку суспільствознавства.
2. Вимоги до уроку. Складання алгоритму конспекту.
3. Структурно-функціональний аналіз змісту навчального матеріалу уроку.
4. Визначення мети уроку.
5. Визначення типу і форми уроку.
6. Комплексна методика оцінювання з курсу (контрольні роботи, тести, рейтингова система).
7. Проведення систематичного анкетування (для визначення ціннісних орієнтацій).
8. Назвіть види документів, що вивчаються у суспільствознавчих курсах. Методика використання різних джерел.
9. Наведіть приклади прийомів роботи з періодикою.
10. У чому полягають особливості використання наочного методу?
11. Можливості дослідницького методу у вивченні суспільствознавчих курсів.
12. Охарактеризуйте прийоми проблемного методу.
13. Самостійна робота учнів в процесі вивчення суспільствознавчих курсів.
14. Система завдань для самостійної роботи.
15. Методичні прийоми використання системи завдань для самостійної роботи.
16. Назвіть типи уроків суспільствознавчих дисциплін. Назвіть їх видові особливості.
17. У чому полягає специфіка проведення уроків суспільствознавчих курсів?
18. Складіть поурочний план та зробіть аналіз уроку з соціології.
19. Сформулюйте методичні умови підготовки і проведення семінарів.
20. Назвіть прийоми роботи на семінарських заняттях.
21. У чому полягають особливості організації пізнавальної діяльності учнів під час проведення лабораторної роботи?
22. Охарактеризуйте виховне значення уроку-диспуту.

23. Які специфічні особливості використання ігрових методів на уроках суспільствознавчих дисциплін?
24. Наведіть приклади прийомів організації пізнавальної діяльності на практичних заняттях.
25. Охарактеризуйте етапи підготовки учителя до проведення уроків суспільствознавчих дисциплін.
26. Визначте особливості календарного та тематичного планування курсу.
27. Назвіть основні етапи складання поурочного плану, розкрийте їх зміст.
28. Зміст, функції, види, форми і прийоми контролю результатів навчання.
29. У чому сутність проблеми оцінювання результатів вивчення суспільствознавчих дисциплін?
30. Назвіть шляхи удосконалення методики оцінювання досягнутих результатів.
31. Які традиційні види контролю застосовуються при вивченні суспільствознавчих дисциплін?

6. ІНДЗ

Індивідуальним навчально-дослідним завданням для студентів є написання есе.

Есе – це розв'язання конкретної проблеми, яке ґрунтоване на теоретичному осмисленні вивченого матеріалу та опрацьованої літератури з урахуванням суспільно-значущих тем, викладене на 7-8 сторінках (12600-14400 знаків). Есей є однією з найпростіших форм науково-аналітичного тексту. Найчастіше його метою є аргументоване висловлення автором особистої точки зору щодо певної дуже конкретної проблеми.

В оцінюванні будуть враховані:

- актуальність та чітке формулювання проблеми;
- оригінальність розв'язання;
- аргументація: за і проти.

Тематика есе

1. Державний освітній стандарт «Суспільствознавство»: характеристика його змісту.
2. Базові, інтеграційні і модульні курси з суспільствознавчих дисциплін.
3. Суспільствознавча підготовка в профільних класах.
4. Зміст суспільствознавчої освіти.
5. Філософія в системі суспільствознавчої освіти.
6. Культура в системі суспільствознавчої освіти.
7. Право в системі суспільствознавчої освіти (або цивільно-правова освіта особи в курсі суспільствознавчих дисциплін).
8. Політика в системі суспільствознавчої освіти.
9. Економіка в системі суспільствознавчої освіти.
10. Релігія (основи релігійних культур і світської етики) в системі суспільствознавчої освіти.
11. Інформатизація суспільствознавчої підготовки. Інформаційні технології та розвиток мислення учнів на уроках суспільствознавчих дисциплін.
12. Соціальна структура і соціальні стосунки в суспільстві як предмет курсу «Методика навчання суспільствознавчих дисциплін».
13. Формування основних понять і умінь на заняттях з суспільствознавчих дисциплін.
14. Використання технологій різномірного і розвиваючого навчання на уроках суспільствознавчих дисциплін.
15. Технології роботи з документами в процесі суспільствознавчої підготовки.
16. Сучасні технології навчання суспільствознавчих дисциплін в сучасній школі.
17. Методи навчання в суспільствознавчому курсі.
18. Форми навчання і способи організації діяльності учнів на уроках суспільствознавчих дисциплін.
19. Наочні засоби в процесі викладання суспільствознавчих дисциплін.

20. Цивілізаційний та формаційний підходи до викладання суспільствознавчих дисциплін.
21. Особистісно орієнтований підхід до викладання суспільствознавчих дисциплін.
22. Системно-діяльнісний підхід до викладання суспільствознавчих дисциплін.
23. Методика вивчення економічної (політичної, правової, духовної, соціальної та ін.) сфери життєдіяльності суспільства в курсі суспільствознавчих дисциплін.
24. Викладання суспільствознавчих дисциплін в різних концентрах навчального процесу загальноосвітньої школи.
25. Проблемне навчання на заняттях з суспільствознавчих дисциплін. Технології проблемного навчання і «навчання в співпраці» в процесі суспільствознавчої підготовки.
26. Групові технології на уроках суспільствознавства (організація диспутів, дискусій конференцій та ін.).
27. Рольові ігри в суспільствознавчій підготовці особи.
28. Практичні заняття в курсі «Методика навчання суспільствознавчих дисциплін».
29. Методи діагностики рівня знань, умінь і навичок в суспільствознавчих курсах.

Поточний контроль										Модульний контроль		Загальна кількість балів	
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 3			
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5				
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	10	30	30	100

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Арцишевська М. Р. Громадянська освіта у контексті шкільного суспільствознавства / М.Р. Арцишевська // Педагогічний пошук. – 2001.– №2(30).– С.12 – 14.
2. Арцишевська М. Р. Цілі суспільствознавчої шкільної освіти / М.Р. Арцишевська // Соціальні студії. – 2000.– №1.– С.49 – 52.
3. Бароненко А. С. Об изучении философских проблем в курсе обществознания / А. Бароненко // Преподавание истории в школе. – 1993. – №6. – С. 72 –74.
4. Берднікова С. Створення умов для реалізації системи громадянської освіти та громадянського виховання особистості / С. Берднікова // Історія та правознавство. – 2005.– №16 – 18.– С.21 – 23.
5. Бестужев-Лада И.В. Философия истории на школьном уроке/ И.В.Бестужев-Лада // Преподавание истории в школе. – 2001.– №7.– С.38 – 47.

6. Букин В.Р., Малышевский А.Ф. Школьникам о философии: Кн. для уч-ся старших клас сов / В. Р. Букин, А. Ф. Малышевский. – М.: Просвещение, 1992.– 159 с.
7. Воловик В.И. Введение в философию: Учебное пособие./ В.И. Воловик – Запорожье: Просвіта, 2002. – 176 с.
8. Гудкова І. Суспільні науки в навчально-виховному процесі / І. Гудкова //Освіта: технікуми, коледжі. – 2004. – №1. – С. 48.
9. Деркач Ж. Теорія змістового узагальнення Ельконіна-Давидова у контексті викладання дисципліни «Основи філософських знань»/ Ж. Деркач //Освіта: технікуми, коледжі. – 2004. – №4. – С. 18 –23.
10. Клокова Г.В. Методические условия формирования понятий/ Г.В. Клокова // Преподавание истории в школе. – 1984. – №3.
11. Козлова М.Н. Психологические аспекты обществоведческого образования /М.Н. Козлова //Обществознание в школе. – 1997.– №5.– С.17 – 25.
12. Кольчугин С.Е. Обществознание как проект / С.Е. Кольчугин // Преподавание истории в школе. – 2004. – №7. – С.42 – 49.
13. Ладиченко Т., Бакка Т., Желіба О. Суспільствознавство. Методичний посібник для вчителів. – К., 2005. – 155 с.
14. Методика преподавания философии: проблемы перестройки. Метод. пособие / Под. ред. Г.Ф. Платонова. – М.: Высшая школа, 1991.– 400 с.
15. Рахматулин Р.Я. Обществоведческое образование в школах Германии / Р.Я. Рахматулин// Обществоведение в школе. – 1997. – №6 – 7. – С.36 – 43; 1998. – №1. – С.57 – 63.
16. Рон Бест. Личностное и социальное образование в контексте общества: опыт Англии / Рон Бест // Обществоведение в школе. – 1998. – №1. – С.51 – 56.
17. Семещук В. Альтернативні методи використання міжпредметних зв'язків на заняттях з історії: проблеми і перспективи / В. Семещук //Освіта: технікуми, коледжі. – 2004. – №1. – С. 38 – 43.
18. Старєва А.М. Методика навчання суспільствознавства: навчально-методичний посібник /А.М. Старєва. – Миколаїв: Іліон, 2013. – 484 с.
19. Формирование научного мировоззрения в процессе преподавания истории и обществоведения: Пособие для учителя / Л.Н. Боголюбов, А.И. Бычков, Г.В. Клокова. – М, 1985.– 224 с.
20. Шляхтун П. П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін. Навчальний посібник / П.П. Шляхтун. – К.: Видавничий центр «Академія», 2011. – 224 с.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет і завдання суспільствознавчих дисциплін.
2. Особливості тематичного та поурочного планування курсів.
3. Методика формування філософських понять, навести приклади.
4. Навчально-методичне забезпечення курсів суспільствознавчих дисциплін.
5. Форми навчальних занять у вивченні курсів суспільствознавчих дисциплін. Методика формування економічних понять, навести приклади.
6. Навчальна, розвивальна, виховна мета суспільствознавчих дисциплін.
7. Формування ціннісних орієнтацій при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
8. Методика формування соціологічних понять, навести приклади.
9. Використання ділових ігор при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
10. Комплексна методика оцінювання знань з суспільствознавчих дисциплін.
11. Методика формування політологічних понять.
12. Використання методу дискусії на уроках суспільствознавчих дисциплін.
13. Методика опрацювання «Учнівських проектів».
14. Робота з документами на уроках суспільствознавчих дисциплін.

15. Організація позакласної роботи з суспільствознавчих дисциплін
16. Виховний потенціал курсу суспільствознавчих дисциплін.
17. Формування світогляду як методична проблема.
18. Особливості, типи і види уроків у курсі суспільствознавчі дисципліни .
19. Підготовка вчителя до уроку суспільствознавства.
20. Вивчення соціологічних проблем у курсі суспільствознавчих дисциплін.
21. Методика роботи з підручником при вивченні курсу суспільствознавчих дисциплін.
22. Поняття, вміння, навички при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
23. Структура програм суспільствознавчих дисциплін.
24. Систематичне анкетування як засіб визначення ціннісних орієнтацій учнів.
25. Дидактичні вимоги до логіко-наочного прийому.
26. Реалізація міжпредметних зв'язків при вивченні курсу суспільствознавчі дисципліни.
27. Формування суспільно значущих компетенцій учнів на уроках курсу суспільствознавчі дисципліни.
28. Проблемне викладання у курсах суспільствознавчих дисциплін.
29. Особливості вивчення інтегрованого курсу.
30. Особливості тематичного та поурочного планування при вивченні курсу суспільствознавчі дисципліни.
31. Міжпредметні та міжкурсів зв'язки при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
32. Філософська освіта учнів у сучасній школі.
33. Головні методичні засади створення та викладання суспільствознавчих дисциплін.
34. Вимоги до уроку суспільствознавства.
35. Дидактичні засоби вивчення курсу суспільствознавчі дисципліни.
36. Аналіз уроку суспільствознавства.
37. Значення проблемних запитань і логічних завдань для активізації пізнавальної діяльності учнів.
38. Результати вивчення суспільствознавства, способи їх діагностики та оцінювання.
39. Методика проведення ділових і операційно-рольових ігор.
40. Організація позакласної роботи при вивченні курсу.
41. Характеристика підручників з суспільствознавчих дисциплін.
42. Методика проведення диспутів і дискусій.
43. Форми організації самостійної роботи учнів при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
44. Методика вивчення універсальних законів суспільного розвитку.

Залік відбувається у вигляді письмової і усної відповіді студентів на запропоновані викладачем запитання.

Схвалено Вченою радою
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
Протокол № __ від _____ 201 р.

Проректор з науково-педагогічної

і навчальної роботи та рекрутації

С. В. Гаврилюк

Навчальний відділ

Л. О. Заєць

Юридичний відділ

А. В. Маїло